

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ



Т. ДІЖОВСЬКА, вчитель початкових класів для дітей зі зниженим слухом СЗШ № 95 м. Львів

Анотація. Представлено практичний досвід роботи із учнями інклюзивного класу. Наведено приклади вправ та завдань, які сприяють розвитку творчих здібностей учнів з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: діти з особливими потребами, розвиток творчих здібностей, інклюзивний клас

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Аннотация. Представлен практический опыт работы с учениками инклюзивного класса. Приведены примеры упражнений и заданий, способствующих развитию творческих способностей учащихся с особыми образовательными потребностями.

Ключевые слова: дети с особыми потребностями, развитие творческих способностей, инклюзивный класс

DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES OF STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Annotation. Presented by practical experience with students inclusive class. Examples of exercises and tasks that contribute to the development of creative abilities of students with special educational needs

Keywords: children with special needs, creativity, inclusive class

Слово творчість останніми десятиліттями входить до найбільш вживаних слів фахівцями різних галузей.

Так, творчість є одним із засобів підвищення емоційного тону особистості, закріплення комплексу емоційно-вольової регуляції, а головне – актуалізації позитивної гами переживань, яка супроводжує ефективну працю, переживання радості від зробленого, досягнутого, почуття впевненості у своїх силах, у своєму творчому потенціалі й творчих здібностях. Це є важливим напрямом у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

На думку С. Рубінштейна, творчість – діяльність людини, яка створює нові матеріальні і духовні цінності, які, в свою чергу, мають суспільну значущість. Безумовно, продукти творчої діяльності молодших школярів з особливими потребами, зазвичай, не мають суспільної значущості, але вони можуть відзначатися деякими елементами новизни, що мають досить відносний характер. Проте вони є передумовою динамічності тих знань, якими володіє дитина. Як засвідчує практика, з розширенням цих знань з'являється можливість більш високого рівня прояву новизни, оригінальності. Саме тому ми вважаємо, що сьогодні одним із завдань інклюзивної освіти є формування творчих здібностей дітей з особливими освітніми потребами (ООП).

Характеризуючи суть творчості дітей з особливими потребами важливо враховувати різноманітні чинники, ознаки, властиві процесу

творення. З погляду психології і педагогіки особливо цінним є сам процес творчої роботи, вивчення процесу підготовки до творчості, виявлення форм, методів і засобів розвитку творчості. Наведемо приклади практичного досвіду вищевикладеного.

Малювання предмета та його усний опис.

Малюємо реальний предмет, виділяємо істотні ознаки, що допомагає у класифікації, граємося із зображенням предмета. Наприклад, «Що буде, якщо стебло у квітки стане високим, як дерево? Які тоді будуть листочки? А квітка? Чому так не буває?». Учитель пробує намалювати цю нову, уявну квітку чи вже не квітку. В таких іграх не буде правильної чи неправильної відповіді. Будь яка відповідь цінна. А у дітей поступово зникатиме страх помилитися, відповідаючи на запитання вчителя. Подібні вправи будуть спонукати учнів, в тому числі з ООП до більш глибокого вивчення навколишнього світу, пошуку зв'язків між предметами, явищами, аналізу, порівняння та синтезу.

Пізнавальна функція реалізується завдяки віділенню предмета від образу і позначення його за допомогою слова, в результаті у дитини формується здатність складати план майбутніх дій. Утворюється ланцюжок «предмет – образ – слово».

Читання та ілюстрування прочитаного.

Цей вид діяльності допомагає уточнювати розуміння прочитаного. Наш ланцюжок працює у зворотному напрямі «слово – образ – предмет».

• **Проведення рольових ігор за прочитаним.** Хочу зазначити, що цей вид діяльності можна проводити кількома етапами. Спочатку можна запропонувати дітям відобразити тільки послідовність дій кожного персонажу без слів, потім долучити емоції та переживання, але слова ще не вживаємо, можливі тільки вигуки. І тільки на останньому етапі можна використати слова свого персонажу (драматизація). У такий спосіб діти починають краще розуміти зв'язок між дією та емоцією, починають розрізняти відтінки емоцій. Вони отримують новий життєвий досвід у нетиповій для них ситуації.

• **Вправа «Незакінчені фігури»** потребує вже достатній рівень розвитку уяви.

Дітям роздаються аркуші паперу з намальованими на них фігурками (колами, квадратами, трикутниками). У кожного учня набори фігурок однакові. Діти повинні за 5 – 10 хв домалювати до фігурок усе, що завгодно так, щоб вийшли предметні зображення. Кожний малюнок можна підписати зі слів дитини. Та найцікавіше – відгадувати що це, разом, групою, а потім представити свою творчість для перегляду однокласниками. Формується шанобливе ставлення до праці кожного вихованця, розуміння різного бачення довкілля.

• **Вивчення географічної карти** можна перетворити в рольову гру. Наприклад, педагог показує на карті об'єкт і називає його «Чорне море». Кожна дитина пригадує, хто або що є в Чорному морі та грає роль названого предмета. Обов'язкова умова – кожен має рухатися та вступати в контакти з іншими. Тут також не потрібно говорити, а тільки діяти.

• **Вправа «Чарівні плями».** Кожна дитина отримує аркуш паперу, крапає на нього трохи фарби будь якого кольору і листок складається навпіл. Потім розгортається, і можна починати гру. Гравці по черзі говорять, які саме предметні зображення вони бачать у плямі або в окремих її частинах.

Як різновид цієї гри я використовую глянцева папір, дзеркало та аркуш білого паперу. Послідовність роботи така: дитина крапає на глянцева папір трохи фарби кількох кольорів (2 – 3), потім притискає його до дзеркала, фар-

би перемішуються і на чистому аркуші ставить 2 – 3 – 4 (скільки вийде) відбитки кольорової плями. Далі починається робота уяви, треба підібрати назву до «малюнків».

• **Складання розповіді з використанням окремих слів** (3 слова) також можна спочатку обіграти як пантоміму. Дітям пропонуються слова, наприклад: *дівчинка, дерево, птах; ключ, капелюх, човен; ліжко, дорога, доц.* Всі слова знайомі, логічно не зв'язані між собою. Кожен із дітей пробує зіграти міні-сценку, показавши пантомімою ці слова та дії з ними. Ми створюємо спочатку розповідь без слів. Потім її можна озвучити.

Так, використовуючи гру, набагато легше розвивати зв'язне мовлення дітей зі зниженим слухом.

Представлені ігри та вправи були застосовані нами неодноразово в роботі з дітьми інклюзивного класу. Так ми рекомендуємо використовувати цей матеріал для роботи в невеликих комбінованих групах (діти з ООП та їх друзі чи однолітки, по 6 – 10 учнів). Кожна з вправ передбачає не тільки розвиток творчих здібностей, а й корекцію поведінки, емоцій, умінь.

Окремо можна згадати про значення дитячого театру, де головні актори – діти. Заняття в такому театрі допоможуть дітям з ООП разом з однолітками сформувати правильну модель поведінки в сучасному світі, підвищити загальну культуру, ознайомити з дитячою літературою, музикою, образотворчим мистецтвом, правилами етикету, обрядами, традиціями. Використовуючи багато років досвід учасників міжнародної арттерапевтичної програми «Непротоптана» стежина@, я переконатися, що «ситуація успіху», яка виникає під час участі в інсценізаціях, хореографічних композиціях, підготовки до участі у творчих конкурсах та фестивалях спонукає учнів зі зниженим слухом до активної мовленнєвої діяльності, збагачує словниковий запас, розвиває їх уяву. Любов до театру стане тоді не тільки яскравим спогадом дитинства, а й відчуттям свята, проведеного разом з іншими дітьми, батьками та педагогами в незвичайному чарівному світі.



Науково-методичний журнал

Друкуються матеріали з питань дидактики та історії професійної школи, виховання, професійної орієнтації та ефективного навчання предметів різного профілю в ПТНЗ

Виходить 4 рази на рік. Передплатна ціна на рік 242,04 грн

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 48764

Журнал внесено до переліку наукових фахових видань з педагогічних наук